

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Antti Karisto:
Toiminta sosiaaligerontologian professorina vuonna 2008

antti.karisto@helsinki.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Seuraavassa raportoin toiminnastani sosiaaligerontologian professorina vuonna 2008. Professuuri, jota rahoittavat vuoteen 2014 asti Lahden kaupunki, Päijät-Hämeen liitto, Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia, Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta ja yhteiskuntapolitiikan laitos, on jatkoa viisivuotiskaudelle 2002–06, jolloin sitä rahoittivat Lahden kaupunki, Miina Sillanpään Säätiö, Vanhustyön keskusliitto ja Heinolan kaupunki.

Raportissa kerron tutkimustoiminnasta, opetuksesta ja yhteiskunnallisesta toiminnasta. Se sisältää myös luettelon julkaisuistani ja pitämistäni esityksistä (pl. laitoksen opetusohjelmaan kuuluvat luennot).

Tutkimustoiminta

Pysyvä tutkimusympäristöni on *Ikihyvä Päijät-Häme* -hanke ja sen kolmea kohorttia koskeva kymmenvuotinen seurantatutkimus, jossa tutkitaan muun muassa terveyttä, terveystietoisuutta, vanhenemisen kokemuksia ja elämäntyyliä. Vuonna 2008 tutkittavat kutsuttiin kolmannen kerran kyselyihin ja terveystarkastukseen.

Toinen kohteeni on suuret ikäluokat, joiden tutkimista olen jatkanut Ikihyvä- ja GENTRANS-aineistojen avulla. *GENTRANS* on professori J.P. Roosin johtama suuria ikäluokkia ja perhesukupolvien välistä vaihtoa koskeva tutkimushanke, jonka peruseräraportti on valmistumassa.

Kolmas hankkeeni on Espanjassa asuvia suomalaiseläkeläisiä koskeva tutkimus. Pitkään työstämäni, yli 500-sivuinen kirja *Satumaa. Suomalaiseläkeläiset Espanjan Aurinkorannikolla* ilmestyi syksyllä 2008 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kustantamana.

Helsingin Arabianrannassa sijaitsevassa uudentyöppisessä senioritalo "Loppukirissä" asuville vedän Anja Kuhalammen ja Arto Tiihosen kanssa kirjoittajapiiriä, jonka antia olemme alkaneet käyttää myös tutkimusmateriaalina.

Pekka Laaksosen kanssa jatkan muutama vuosi sitten tekemämme Salpausselän kisoja koskevan kirjan tiimoilta: teemme julkaisua "punapaidoista", aktiiviuransa aikapäivää sitten lopettaneista lahtelaisista mäkihyppääjistä.

Opetus

Vastaan Helsingin yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitoksella vanhenemisen tutkimuksen opintokokonaisuudesta, johon kuuluu neljä opintojaksoa. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkintovaatimuksissa on lisäksi muutamia vanhenemisen tutkimukseen liittyviä opintojaksoja, joiden tenttejä otan vastaan. Pidän tutkimusseminaaria vanhenemisen tutkimuksesta pro gradu -tutkimusta tekeville ja tutkijaseminaaria jatkokoulutettaville.

Vanhenemisen tutkimuksen opetukseen osallistui viitisenkymmentä opiskelijaa: oman laitokseni (sosiaalipolitiikan tai sosiaalityön) pääaineopiskelijoita, monesta muusta pääaineesta tulevia sivuaineopiskelijoita ja avoimen yliopiston opiskelijoita.

Vuonna 2008 minua työllistivät poikkeuksellisen monet jatko-opinnäytteisiin liittyvät tarkastustehtävät:

Toimin Tuomas Zacheuksen väitöskirjan *Luonnonmukaisesta arkiliikunnasta liikunnan eriytymiseen. Suomalaissukupolvien liikuntasuhde ja liikuntakulttuurin muutos* esitarkastajana ja sittemmin vastaväittäjänä Turun yliopiston kasvatustieteen tiedekunnassa (17.6.2008).

Samoissa rooleissa olin Jenni Spännärin väitöskirjassa *"Rukous on perintöä suvusta sukuun". Ikääntyneet ja uskonto vuosituhannen vaihteen Suomessa* (Helsingin yliopiston teologinen tiedekunta, kirkkososiologia): ensin esitarkastajana ja 17.12.2008 vastaväittäjänä.

Toimin Fredrica Nyqvistin väitöskirjan *Individual social capital and health – variations, associations and challenges* esitarkastajana (Åbo Akademi, Samhälls- och vårdvetenskapliga fakulteten, Vasa; lausunto lähetetty 6.11.2008).

Toimin Leena Jaakkolan lisensiaattitutkimuksen *Mitäs sulle? Kohtelias asiakaspalvelu ikääntyvien ja ikääntyneiden tulkinnoissa* (Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus) tarkastajana (28.11.2008).

Yliopiston yhteiskunnallisen tehtävän mukainen toiminta

Huomattava osa yliopiston yhteiskunnalliseen tehtävään kuuluvasta toiminnastani on suuntautunut Lahteen ja Päijät-Hämeeseen. Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian johtokunnassa (nykyisin varajäsenenä) olen yrittänyt vaikuttaa Palmenian lahtelaisten toimintojen vahvistumiseen. Olen toiminut muun muassa Päijät-Hämeen ja Itä-Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus Verson ohjausryhmässä, Ikihyvä Päijät-Häme -tutkimuksen ohjausryhmässä, Lahden kaupungin hyvinvointikertomusta valmistelevassa ryhmässä (passiivisesti, vain yhteen kokoukseen osallistuen, mutta käsikirjoitusta kommentoiden) ja Lahdessa vuonna 2009 pidettävän ikäliikuntakonferenssin suunnitteluryhmässä.

Olen toiminut myös Ikäinstituutin hallituksessa, Helsingin yliopiston ikäihmisten yliopistotoiminnan ohjausryhmässä, Helsingin diakonissalaitoksen diakoniatoimen johtokunnassa, Gaudeamuksen Palmenia-sarjan toimituskunnassa sekä Jyväskylän yliopiston koordinoiman valtakunnallisen *Ikääntyminen, hyvinvointi ja teknologia* -tutkijakoulun johtokunnassa sekä monissa tilapäisissä työryhmissä. Myös jäsenyys *Gerontologia*-lehden toimituksessa työllistää, mitä taas jäsenyys *Sosiaalilääketieteellisen aikakauslehden* toimitusneuvostossa ja *Janus*-lehden toimituksessa (varajäsen) ei tee.

Yhtä lailla yhteiskunnalliseen tehtävään kuin tutkimukseen liittyy esiintyminen erilaisissa seminaaritilaisuuksissa, samoin toimiminen *Etelä-Suomen Sanomien* kolumnistina vuoden 2008 ensipuoliskolla. Olin aktiivisesti mukana Lahden hakiessa Euroopan kulttuuripääkaupunkistatusta vuodeksi 2011. Vaikka Lahti ei tullut valituksi, hakemuksen yhteydessä tehtiin merkittävää kulttuuri- ja kaupunkipoliittista suunnittelutyötä tulevia vuosia teemoitellen. Olen kirjoituksillani osallistunut jokaiseen teemavuoteen, vuonna 2007 Lahden historiallisen museon julkaisemalla kertomuksella *Hiilenmusta huivi*, jossa kuvasin vuoden 1918 tapahtumia Lahdessa ja Lahden seudulla 15-vuotiaan tytön näkökulmasta. Julkaisu jaettiin joulun alla peruskoulun yhdeksännellä luokalla oleville lahtelaiskoululaisille. Lahden taidemuseon *Pop, rauha, rakkaus* -näyttelyyn osallistuin kirjoittamalla lahtelaisesta katutason 60-lukulaisuudesta kirjoituksessa *Veteliä soul-veljeksiä*.

Julkaisut vuonna 2008:

Antti Karisto: The Finnish Baby Boomers and the Emergence of the Third Age. *International Journal of Ageing and Later Life* 2007: 2: 2, 91–108. (tämä vuodenvaihteessa ilmestynyt artikkeli ei ollut viimevuotisten julkaisujen luettelossa)

Antti Karisto: Suuret ikäluokat eläkeiässä – esimerkki siitä, kuinka väestö vanhenee sukupolvittain. Eino Heikkinen & Taina Rantanen: *Gerontologia*. Toinen, uudistettu painos. Duodecim, Helsinki, 76–84.

Antti Karisto (2008): Toivon ja pelon utopioita. *Etelä-Suomen Sanomat* 27.1.2008

Antti Karisto (2008): Suuri hoitoreformi. *Etelä-Suomen Sanomat* 24.2.2008.

Antti Karisto (2008): Takaperoista kehitystä. *Etelä-Suomen Sanomat* 23.3.2008.

Antti Karisto (2008): Lööppioopperalibretto. *Etelä-Suomen Sanomat* 20.4.2008.

Antti Karisto (2008): Pyöräily myötätuulessa. *Etelä-Suomen Sanomat* 18.5.2008.

Antti Karisto: Hyvinvoinnin käsite on hukassa. *Hyvinvointikatsaus* 2/2008, 28.

Antti Karisto: Veteliä soul-veljeksiä. Julkaisussa *Pop, rauha, rakkaus*. 1960- ja 70-lukujen elämää ja ilmiöitä. Lahden kaupungin taidemuseon julkaisuja 4, 2008; 35–43.

Antti Karisto (2008): Satumaa. *Suomalaiseläkeläiset Espanjan Aurinkorannikolla*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki (517 s.).

Antti Karisto (2008): Eeva Jalavisto juhlasymposium (Vanhenemisen tutkimusta Helsingin yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitoksessa). *Gerontologia* 22: 3, 177–178.

Olli Nummela & Tommi Sulander & Ossi Rahkonen & Antti Karisto & Antti Uutela (2008): Social participation, trust and self-rated health: A study among ageing people in urban, semi-urban and rural settings. *Health and Place* 14, 243–253.

Antti Karisto (2008): Kolmasosa eläkeläisistä Espanjaan? Ei sentään. *Työeläke* 5, 9.

Antti Karisto (2008): Hiilenmusta huivi. Lahden kaupungin museo, Lahti (54 s.).

Ilkka Haapola & Ulla Hämäläinen & Jouko Kajanoja & Antti Karisto & Timo Klaukka & Johanna Lammi-Taskula & Hannu Pääkkönen & Minna Salmi: Perhepolitiikan ja ajankäytön tutkija Pentti Takala in memoriam. Sosiaalivakuutus 46, 3–4, 28–29.

Tiina Mäkelä & Antti Karisto & Raisa Valve & Mikael Fogelholm (2008): Kotona asumista tukevien palvelujen käyttö ikääntyneillä on ennakoitavissa. Yhteiskuntapolitiikka 73: 6, 609–624.

Antti Karisto (2008): Innostus, väsymys, transsendenssi. Gerontologia 22, 4: 263.

Antti Karisto & Anu Leppälä, Anu (2008): Espanja. Teoksessa Björklund, Krister & Koivukangas, Olavi, toim.: Suomalaiset Euroopassa. Suomalaisen siirtolaisuuden historia 6. Siirtolaisuusinstituutti, Turku, 457–478.

Esitelmät vuonna 2008:

Antti Karisto: Ikääntymisen tutkimus Helsingissä. Ikääntyminen, hyvinvointi ja teknologia -tutkijakoulun tammiseminaari, Jyväskylä 28.1.2008.

Antti Karisto: Taigamatka. Matkakirjallisuudesta. Lahden kirjamesut, 16.3.2008.

Antti Karisto: Vähittäiskauppa vähitellen ajan tasalle. Kuntaliiton, SOK:n ja Osuuskauppa Hämeenmaan seminaari "Innovatiiviset lähikaupakonseptit", Lahti 19.3.2008.

Antti Karisto: Millaiset asiat ovat tärkeitä ihmisen ikääntyessä? Aktiiviset seniorit ry, Loppukiri-seminaari, Helsinki 2.4.2008.

Antti Karisto: Vanhenemisen tutkimus Helsingin yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitoksella. Eeva Jalavisto -symposium, Helsinki 3.4.2008.

Antti Karisto: Suomalaiseläkeläiset hyvää elämää etsimässä. Jouko Kajanojan ja Anna-Maija Kajanojan järjestämä "Hyvän elämän seminaari", Málaga, Espanja, 25.4.2008.

Antti Karisto: Kolmas ikä tutkittavana. Helsingin yliopiston tiedotuksen järjestämä toimittajatilaisuus 14.5.2008.

Antti Karisto: X:stä Y:hyn – ja toiseenkin suuntaan. Kulttuurin hyvinvointivaikutuksista. Terveyttä kulttuurista -verkoston tutkijatapaaminen. Lahti 28.8.2008.

Antti Karisto: Kolmas ikä – mitä se on? Tapiolan, VVO:n ja Helsingin Diakonissalaitoksen Cecilian asiantuntijaseminaari "Hyvinvointi kolmannessa iässä", Helsinki 8.9.2008.

Antti Karisto: Kolmas ja neljäs ikä – palvelutarpeita ja haasteita. Laurea-ammattikorkeakoulu & Helsingin kauppakorkeakoulu & Tohoku Fukushi University: IV Finland – Sendai -seminaari "Iäkkäiden palvelut muutoksessa – vuode ei ole kenenkään koti", Vantaa 11.9.2008.

Antti Karisto & Anja Kuhalampi & Arto Tiihonen & Terhi Willman: Identity Work with Creative Methods. Older Adults as Graphic and Personal Novelists. The 6th International Symposium on Cultural Gerontology: "Extending Time, Emerging Realities, Imagining Response". University of Lleida, Catalunya (Spain), 17.10.2008.

Antti Karisto & Arto Tiihonen: Satumaa-kirjan esittely. Helsingin kirjamesut, 25.10.2008.

Antti Karisto: Mitä tutkimus kertoo Espanjan suomalaiseläkeläisistä. Kulttuuriyhdistys Kaleva, Fuengirola, Espanja 12.11.2008.

Antti Karisto: Mitä on kolmas ikä? Mielenterveysmessut, Helsinki, 19.11.2008.

Antti Karisto: Iloista sosiologiaa, metodologista anarkismia. Ikääntymistutkimus ja tutkimuksen peruslähtökohdat – realismista konstruktionismiin ja takaisin. Ikääntyminen, hyvinvointi ja teknologia -tutkijakoulun, Ikäinstituutin sekä Kasvun ja vanhenemisen tutkijat ry:n yhteisseminaari, Helsinki 1.12.2008.